

भारत 2023 INDIA

भारत@G20 आशा, संवादिता અને શાંતિનું પ્રમુખપદ

આશા, સંવાદિતા, શાંતિ અને સ્થિરતા - આ એવા પરિભાષિત વિચારો છે જે વિશ્વની સૌથી અદ્યતન અને ઉભરતી અર્થવ્યવસ્થાઓના જી20 (G20) જૂથના ભારતના પ્રમુખપદને ઘડશે. ભારત વિશ્વની પાંચમી સૌથી મોટી અર્થવ્યવસ્થા છે. આજે ખંડિત વિશ્વમાં ભૌગોલિક અને રાજકીય તણાવના વધતા ધ્રુવીકરણનો પડકાર છે. આ સમયે ભારતનું જી20 નેતૃત્વ વૈશ્વિક કાર્યસૂચિને આકાર આપીને શાંતિ, સ્થિરતા અને સહિયારી સમૃદ્ધિને આગળ વધારવા માટેની શ્રેષ્ઠ તક પૂરી પાડે છે.

સમાવેષ્ટ અને ક્રિયા-લક્ષી

૧૬ નવેમ્બર ૨૦૨૨ ના રોજ ઇન્ડોનેશિયાના રાષ્ટ્રપતિ જોકો વિડોડો દ્વારા ઇન્ડોનેશિયાના બાલી ટાપુના રિસોર્ટમાં જી20 ના શિખર સંમેલનમાં વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીને પ્રતીકાત્મક રીતે જી20 પ્રમુખપદની સોંપણી કરવામાં આવી હતી. ભારતે ૧ ડિસેમ્બર ૨૦૨૨ જી રોજ સત્તાવાર રીતે વર્ષ-લાંબા જી20 નું પ્રમુખપદ સંભાળ્યું હતું, જે ૩૦ નવેમ્બર ૨૦૨૩ સુધી ચાલુ રહેશે. ભારતનું જી20 નું નેતૃત્વ બાલી દ્વીપમાં સંભારતાં સમયે, વડાપ્રધાન મોદીએ વિશ્વને ખાતરી આપી હતી કે આ પ્રમુખપદનો સમય “સમાવેશક, મહત્વાકાંક્ષી, નિર્ણાયક અને ક્રિયા-લક્ષી” હશે. ભારતના પ્રમુખપદ ના મુખ્ય આધાર અને પ્રાથમિકતાઓની રૂપરેખા આપતા વડાપ્રધાન મોદીએ ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે જી20 એ શાંતિ અને સંવાદિતાની તરફેણમાં મજબૂત સંદેશ આપવાનો છે. તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે શાંતિ અને સલામતી વિના, “ભવિષ્યની પેઢીઓ આર્થિક વૃદ્ધિ અથવા તકનીકી નવીનતાનો લાભ લઈ શકશે નહીં.”

જી20 લોગો: ખીલતી પાંખડી, સાત પાંખડીઓ

ભારતના જી20 અધ્યક્ષપદનો સાર “એક પૃથ્વી, એક પરિવાર, એક ભવિષ્ય” ના વૈચારિક અને ભવિષ્યવાદી સંદેશ માં અંકિત છે. તે પ્રાચીન સંસ્કૃતમાં નૈતિકતા ના સિદ્ધાંતોમાં “વસુદૈવ કુટુંબકમ” તરીકે સ્ફટિકિત છે. મોર કમળ અને તેની સાત પાંખડીઓ ધરાવતો લોગો પૃથ્વી પર અને વિશાળ બ્રહ્માંડમાં તમામ જીવન - માનવ, પ્રાણી, છોડ અને સુક્ષ્મસજીવો - અને તેમના પરસ્પરના જોડાણની પુષ્ટિ કરે છે. વડાપ્રધાન મોદીએ ૮ નવેમ્બર ૨૦૨૨ રોજ લોગોના અનાવરણ સમયે કહ્યું કે: “જી20 લોગોમાં કમળનું પ્રતીક આ સમયમાં આશાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.” “કમળ પરની સાત પાંખડીઓ વિશ્વના સાત ખંડો અને સંગીતની સાત નોંધોનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. જી20 વિશ્વને સુમેળમાં લાવશે. આ લોગોમાં, કમળનું ફૂલ ભારતની પૌરાણિક વિરાસત, આપણી આસ્થા, આપણી બુદ્ધિમત્તાનું નિરૂપણ કરે છે”, એમ વડાપ્રધાન મોદીએ લોગોના અનાવરણ દરમિયાન જણાવ્યું હતું.

भारत 2023 INDIA

वसुधैव कुटुम्बकम्

ONE EARTH • ONE FAMILY • ONE FUTURE

ભારત માટે, જી૨૦નું પ્રમુખપદ “અમૃતકાલ” ની શરૂઆતને પણ ચિહ્નિત કરે છે: જે ૧૫ ઓગસ્ટ ૨૦૨૨ ના રોજ ભારતની સ્વતંત્રતાની ૭૫મી વર્ષગાંઠથી શરૂ થઈને ૨૦૪૭ માં શતાબ્દી સુધીનો ૨૫ વર્ષનો સમયગાળો હશે. આ સમય માનવ-કેન્દ્રિત અભિગમ દ્વારા એક ભવિષ્યવાદી, સમૃદ્ધ, સર્વસમાવેશક અને વિકસિત સમાજ તરફ લઈ જશે.

ભારતની મુખ્ય પ્રાથમિકતાઓ

- ભારત તેના જી૨૦ પ્રમુખપદને બદલાવ ના નિમિત્ત અને વૈશ્વિક પરિવર્તનના ઉત્પ્રેરક તરીકે જુએ છે. આ સમય વૈશ્વિક પરિપેક્ષ માં ખાદ્ય અને ઊર્જા સુરક્ષા જેવા બહુ-પરિમાણીય કટોકટીથી પ્રભાવિત છે. તે ભૌગોલિક-રાજનીતિક તણાવ દ્વારા વધુ સંકટમય બન્યું છે. સંઘર્ષમાં ફસાઈયેલ વિશ્વમાં, સામાન્ય લોકોના જીવન જોખમમાં મુકાયેલ છે. ભારત તેના જી૨૦ પ્રમુખપદનો ઉપયોગ વૈશ્વિક વિકાસને પુનર્જીવિત કરવા, જળવાયું પરિવર્તન અંગે આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા અનુસાર મજબૂત પગલાં ભરવા અને વૈશ્વિક આરોગ્ય માટે મજબૂત સંસ્થાગત ઢાંચો બનાવવા જેવા ઘણા પડકારોના રચનાત્મક અને સર્વસંમતિ-આધારિત ઉકેલો બનાવવા માટે કરશે. ખાદ્ય અને પોષણ સુરક્ષાને પ્રોત્સાહન આપવું એ એક મહત્વપૂર્ણ પ્રાથમિકતા હશે કારણ કે રોગચાળાએ લાખો લોકોને ગરીબીમાં ધકેલી દીધા છે. સતત વિકાસના માનક લક્ષ્યોનું (સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ્સ) ઝડપી અમલીકરણ માટે ચાંપતી નજર અને LIFE (લાઇફ ફોર એન્વાયર્નમેન્ટ) દ્વારા પર્યાવરણ લક્ષી (ઇકો-ફ્રેન્ડલી) ટકાઉ જીવનશૈલી અપનાવવા માટે વિશ્વને અગ્રેસર કરવું એ આગામી થોડા મહિનામાં અન્ય મુખ્ય પ્રાથમિકતાઓ હશે. માહિતી ટેકનોલોજીમાં તેની મુખ્ય શક્તિ સાથે, ભારત ડિજિટલ આર્કિટેક્ચરને સમાવિષ્ટ બનાવવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. જેથી કરીને તે સામાજિક-આર્થિક પરિવર્તનનું ઉત્પ્રેરક બની શકે. આ સંદર્ભમાં સર્વસમાવેશક વૃદ્ધિ અને નાણાકીય સમાવેશને પ્રોત્સાહન આપવું એ મુખ્ય પ્રાથમિકતાઓ હશે.
- આજના વિભાજિત વિશ્વમાં ધુવીકરણ-યુક્ત સંઘર્ષો અને વૈશ્વિક સંસ્થાઓની ભૂમિકામાં ઘટાડા જોવા મળે છે. તેમ છતાં જી૨૦ વૈશ્વિક જીડીપીના ૮૫%, આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારના ૭૫% અને વિશ્વની વસ્તીના ૨/૩ ભાગનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. તે પહેલા કરતા પણ હજુ વધુ મહત્વપૂર્ણ બનશે. ભારતના જી૨૦ પ્રમુખપદ હેઠળ, વર્તમાન વૈશ્વિક આર્થિક અને નાણાકીય મુદ્દાઓ પર સહકાર માટે જી૨૦ની અગ્રણી વૈશ્વિક મંચ તરીકે ની સ્થિતિ અને સત્તાને મજબૂત કરવાનો ભારત પ્રયાસ કરશે. જી૨૦ નો જન્મ પણ છેવટે તો ૨૦૦૮ ના નાણાકીય મંદીના કટોકટીના સમયે જ થયો હતો. જેણે વિશ્વને વિકસિત અને ઉભરતી અર્થવ્યવસ્થાઓનો સમાવેશ કરતું એક નવું પ્રતિનિધિત્વ ધરાવતું બહુપક્ષીય જૂથ સ્થાપવાની ફરજ પાડી હતી. આ સંદર્ભમાં, વડાપ્રધાન મોદીએ સ્વાભાવિક રૂપે રેખાંકિત કર્યું છે કે વિશ્વ “જી૨૦ તરફ આશા” ની નજરે જોઈ રહ્યું છે.

અતુલ્ય ભારત

ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં ૨૦૨૩ નું જી૨૦ પ્રમુખપદ ભારતને ‘લોકશાહીની માતા’ તરીકે તેના તમામ ગૌરવ અને વિવિધતામાં દર્શાવવાની તકરૂપ છે. ભારત ની આર્થિક પ્રગતિથી લઈને વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી, અવકાશ, નવીનતા અને સ્ટાર્ટ-અપ્સ સુધીના લગભગ દરેક ક્ષેત્રમાં વિકાસની શ્રેષ્ઠતાની નવી ઊંચાઈઓ ના પરિપેક્ષમાં જી૨૦ નું પ્રમુખપદ સુવર્ણ તક છે. આ વર્ષ દરમિયાન ભારતમાં ૫૬ અલગ-અલગ સ્થળોએ ૨૦૦ ઉપરાંત જી૨૦-સંબંધિત બેઠકોનું આયોજન કરાશે. જેમાં વિવિધ દેશોના પ્રતિનિધિઓને આ ગતિશીલ અને વૈવિધ્યસભર દેશની મુલાકાત લેવા માટે બોલાવશે. જી૨૦ નિમિત્તે યોજાનાર ઘટનાઓ અને ચર્ચાઓ સભ્ય દેશો, આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ ના પ્રતિનિધિઓને અને અન્ય મુલાકાતીઓ માટે, ભારતનો પ્રથમ સ્વાદ અને અનુભવ હશે. તેથી બધા ભારતીયોએ વિશ્વને આવકારવા અને તેમને એક પરિવારના ભાગ તરીકે ગણવાની જરૂર છે. આ પ્રાઈમરમાં ભારતના જી૨૦ પ્રમુખપદ હેઠળના મુખ્ય વિષયો અને પ્રક્રિયા અંગે ટૂંકી-લેખિત વર્ણનો સમાવેશ થાય છે. તે ૨૦-દેશોની સંસ્થા તરીકે જી૨૦ ભારત ના નેતૃત્વ દરમિયાન ૧૨ મહિના વિદ્યાર્થીઓ અને સંશોધકોને મુખ્ય ઈંગિત ક્ષેત્રો અને આગામી સમયમાં શું ઇંસલ કરવા માંગે છે તેની પ્રાથમિકતાઓથી પરિચિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે. અમે આશા રાખીએ છીએ કે જી૨૦, જે વધુ સમાવિષ્ટ અને સમાન વિશ્વનું નિર્માણ કરવા માંગે છે, તેમાં ૨૦૨૩ વર્ષનું ભારતનું નેતૃત્વ એક વૈશ્વિક પ્રભાવક તરીકે પોતાની ઓળખને મજબૂત કરશે તેમજ અદ્ય છાપ છોડી શકશે.

જી20 કાર્યકારી જૂથો (ભારતીય પ્રમુખપદ)

શેરપા ટ્રેક

- ખેતી
- ભ્રષ્ટાચાર વિરોધી
- સંસ્કૃતિ
- ડિજિટલ ઇકોનોમી
- આપત્તિ જોખમ સ્થિતિસ્થાપકતા અને ઘટાડો
- વિકાસ
- શિક્ષણ
- રોજગાર
- પર્યાવરણ અને આબોહવા ટકાઉપણું
- એનર્જી ટ્રાન્ઝિશન
- આરોગ્ય
- વેપાર અને રોકાણ
- પ્રવાસન

નાણાકીય ટ્રેક

- ફેમવર્ક વર્કિંગ ગ્રુપ (FWG)
- ઇન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્શિયલ આર્કિટેકચર (IFA)
- ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર વર્કિંગ ગ્રુપ (IWG)
- સસ્ટેનેબલ ફાઇનાન્સ વર્કિંગ ગ્રુપ (SFWG)
- નાણાકીય સમાવેશ માટે વૈશ્વિક ભાગીદારી (GPFI)
- જોઈન્ટ ફાઇનાન્સ અને હેલ્થ ટાસ્ક ફોર્સ
- આંતરરાષ્ટ્રીય કરવેરા કાર્યસૂચિ
- નાણાકીય ક્ષેત્રના મુદ્દાઓ

જી20 સંગોષ્ઠિ જૂથો

(ભારતીય પ્રમુખપદ)

- બિઝનેસ20 (B20)
- સિવિલ20 (C20)
- લેબર20 (L20)
- સંસદ20 (P20)
- વિજ્ઞાન20 (S20)
- સર્વોચ્ચ ઓડિટ સંસ્થાઓ20 (SAI20)
- સ્ટાર્ટઅપ20 (S20)
- થિન્ક20 (T20)
- અર્બન20 (U20)
- મહિલા20 (W20)
- યુથ20 (Y20)

જી20 ના કાયમી આમંત્રિતો

દેશ - સ્પેન

- આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ

આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ

- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (યુએન)
- ઇન્ટરનેશનલ મોનેટરી ફંડ (IMF)
- વિશ્વ બેંક (WB)
- વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO)
- વિશ્વ વેપાર સંગઠન (WTO)
- આંતરરાષ્ટ્રીય શ્રમ સંગઠન (ILO)
- નાણાકીય સ્થિરતા બોર્ડ (FSB)
- ઓર્ગેનાઈઝેશન ફોર ઇકોનોમિક કો-ઓપરેશન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (OECD)
- આફ્રિકન યુનિયન (AU)
- આફ્રિકન યુનિયન ડેવલપમેન્ટ એજન્સી (AUDA-NEPAD)
- દક્ષિણપૂર્વ એશિયાઈ રાષ્ટ્રોનું સંગઠન (આસિયાન)

મહેમાનો દેશો અને આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ

(જી20 ઈન્ડિયા પ્રમુખપદ 2023)

દેશ

- બાંગ્લાદેશ
- ઇજિપ્ટ
- મોરેશિયસ
- નેધરલેન્ડ
- નાઇજીરીયા
- ઓમાન
- સિંગાપોર
- યુનાઇટેડ આરબ અમીરાત

આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ

- ઇન્ટરનેશનલ સોલર એલાયન્સ (ISA)
- આપત્તિ સ્થિતિસ્થાપકતા માટે ગઠબંધન
- ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર (CDRI)
- એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેંક (ADB)

જી20 વ્યાપક આર્થિક સૂચકાંકો

સૂચક	જી20 (US\$ ટ્રિલિયન)		વિશ્વમાં શેર (%)		વૃદ્ધિ (%)
	2010	2021	2010	2021	
આઉટપુટ/પ્રવૃત્તિ					
જીડીપી	55.7	70.1*	85.9	85.6	2.3 [#]
મૂલ્યવર્ધિત, કૃષિ	1.9	2.6*	70.2	71.0	3.1 [#]
મૂલ્યવર્ધિત, ઉદ્યોગ	14.3	18.5*	82.9	83.6	2.6 [#]
મૂલ્યવર્ધિત, સેવાઓ	36.3	45.9*	86.9	86.5	2.4 [#]
વસ્તી	4.5	4.9	64.9	62.1	0.7
વેપાર					
વેપારી માલ નિકાસ	11.7	17.1	76.4	76.4	3.5
વેપારી માલ આયાત	14.5	17.4	78.4	76.9	1.7
કુલ વેપારી માલ વેપાર	26.1	34.4	77.5	76.7	2.5
સેવાઓની નિકાસ	3.2	4.9	79.6	80.7	4.0
સેવાઓની આયાત	3.0	4.4	77.2	78.0	3.5
સેવાઓનો કુલ વેપાર	6.2	9.3	78.4	79.4	3.8
રોકાણ					
ઇનવર્ડ FDI	1.0	1.1	72.7	69.8	0.8
આઉટવર્ડ FDI	1.1	1.5	77.0	87.6	3.1
ડિજિટલ ઇકોનોમી					
ડિજિટલી-ડિલિવરેબલની નિકાસ સેવાઓ	1.6	3.2	85.6	84.1	6.5
ICT સેવાઓની નિકાસ	0.3	0.7	85.2	85.1	9.9

Sources: IMF-DOTS, IMF-IFS, UNCTAD, OECD

નોંધ: વૃદ્ધિ માટે, 2010-2021 સમયગાળા માટે ચક્રવૃદ્ધિ વાર્ષિક વૃદ્ધિ દર (CAGR) ની ગણતરી કરવામાં આવી છે.

* આંકડા વર્ષ 2020ના છે # CAGR વર્ષ 2010-2020 માટે ગણવામાં આવે છે

જી20 સભ્ય દેશો

Acknowledgement: We are grateful to Professor Bharat H. Desai, Professor of International Law, School of International Studies, Jawaharlal Nehru University (JNU), New Delhi for enabling RIS to bring out this Gujarati version of the India@G20: Presidency of Hope, Harmony and Peace Document.

RIS

Research and Information System
for Developing Countries

विकाशशील देशों की अनुसंधान एवं सूचना प्रणाली

Core IV-B, Fourth Floor, India Habitat Centre
Lodhi Road, New Delhi-110 003 India., Tel. 91-11-24682177-80
Email: dgoffice@ris.org.in, Website: http://www.ris.org.in

To access this document and
Past G20 & T20 Communiqués
Click: <https://bit.ly/3UiAa9s>

Scan QR code

